

RAPORT DE EVALUARE FINALĂ A SDL TRANSCARPATICA

ASOCIATIA GRUPUL DE ACȚIUNE
LOCALĂ TRANSCARPATICA

ELABORATOR
YOGIBEAR SOLUTIONS

CUPRINS

1. Rezumat executiv	2
2. Introducere.....	4
2.1. Scopul și obiectivele evaluării	4
2.2. Contextul general al SDL 2014–2020	8
2.3. Cadrul legislativ și instituțional aplicabil	10
2.4. Rolul și responsabilitățile GAL în evaluarea SDL	12
3. Informații generale privind SDL	15
3.1. Informații despre GAL și activitatea GAL-ului.....	15
3.2. Descrierea Strategiei de Dezvoltare Locală (viziune, obiective, priorități)	17
3.3. Arhitectura și logica internă a SDL	19
3.4. Mecanismul de selecție și contractare a proiectelor	21
4. Cadrul de evaluare și metodologia	23
4.1. Principii și abordare metodologică	23
4.2. Surse de date utilizate	24
4.3. Matricea cadrului de evaluare.....	26
5. Analiza de ansamblu a eficacității SDL.....	28
5.2 – Eficacitatea SDL la nivel de domeniu de intervenție.....	29
6. Răspunsuri la întrebările de evaluare	31
6.1. Introducere	31
6.2. Răspunsuri la întrebările de evaluare	31
6.2.1 Obiectivul 2 – Diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă	31
6.2.2 Obiectivul 3 – Îmbunătățirea serviciilor de bază și incluziunea socială (incluzând Obiectivul 1 – modernizarea activităților agricole)	32
6.2.3 Valoarea adăugată LEADER	32
6.3. Sinteză generală a răspunsurilor	33
7. Factori de succes și bariere în implementarea SDL	35
7.1. Factorii de succes.....	35
7.2. Factorii de eșec și limitare	35
7.3. Lecția centrală – Adaptabilitatea ca forță a GAL	36
8. Concluzii și recomandări	37
8.1. Concluzii generale	37
8.2 Lecții învățate	37
8.3 Recomandări	37
Anexa 1 – Situația modificărilor de strategie	38
Anexa 2 Rezultatele chestionarului de evaluare.....	40
Anexa 3 Rezumat interviuri și focus-grupuri.....	41

1.Rezumat executiv

Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Transcarpatica a fost implementată cu un nivel remarcabil de eficiență și relevanță pentru comunitățile din teritoriul format din comunele Bran, Moieciu și Fundata. Evaluarea finală confirmă că resursele financiare disponibile au fost valorificate aproape integral, iar rezultatele obținute răspund obiectivelor strategice asumate.

Performanță financiară și operațională

În perioada de implementare au fost semnate **21 de contracte de finanțare**, cu o valoare totală de **1.268.862,48 €**. Din acestea, 5 contracte au fost reziliate, însă fondurile au fost realocate, iar valoarea de referință pentru absorbție a ajuns la **975.117,48 €**. Plățile efectuate și dosarele de plată în pregătire însumează **960.534,91 €**, ceea ce reprezintă o rată de absorbție de **99,01% din valoarea contractată** – un rezultat care demonstrează performanța ridicată a strategiei.

Contribuția la obiectivele strategiei

- **Obiectivul 2 – Diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă:** prin măsurile M3 și M7 (clasic și EURI) au fost sprijinite inițiative antreprenoriale non-agricole, fiind contractate 7 proiecte cu o valoare de 329.311,99 €. Au fost create **5 locuri de muncă noi**, contribuind la dezvoltarea economică locală într-un teritoriu montan cu resurse demografice limitate.
- **Obiectivul 3 – Îmbunătățirea serviciilor de bază și incluziunea socială (incluzând Obiectivul 1 – modernizarea activităților agricole):** prin măsurile M4, M5, M6 și M8 au fost contractate 13 proiecte, cu o valoare de 852.803,49 €, care au vizat modernizarea infrastructurilor comunitare, dotarea serviciilor publice și sprijinirea fermelor mici. Aceste investiții au deservit direct cei **10.925 de locuitori** ai teritoriului GAL.

Valoarea adăugată LEADER

Abordarea LEADER a fost un element central al succesului SDL. Beneficiarii au apreciat **sprijinul tehnic permanent** oferit de echipa GAL, accesibilitatea procesului de finanțare și capacitatea de adaptare a strategiei. Rezultatele chestionarului online, coroborate cu interviurile și focus-grupul organizat, arată o satisfacție unanim pozitivă:

- 100% dintre beneficiari au evaluat relația cu GAL ca excelentă;
- 100% ar accesa din nou fonduri prin GAL;
- 100% ar recomanda GAL altor organizații sau persoane.

Această încredere confirmă valoarea adăugată LEADER, nu doar prin absorbția financiară, ci și prin mobilizarea comunității, stimularea parteneriatelor locale și consolidarea capitalului social.

Lecții și recomandări

Principalele lecții învățate vizează **importanța flexibilității** și a **dialogului permanent cu beneficiarii**. Eliminarea unor măsuri cu cerere scăzută (M1, M2, M7/6B) și realocarea resurselor către domenii cu interes ridicat a permis maximizarea impactului. Sprijinul tehnic personalizat a compensat lipsa de experiență a unor beneficiari, transformând o potențială barieră într-un factor de succes.

Pentru viitor, se recomandă: consolidarea măsurilor cu cerere ridicată, menținerea mecanismelor de realocare flexibilă a fondurilor, intensificarea activităților de animare și comunicare și capitalizarea bunelor practici prin promovarea rezultatelor obținute.

Concluzie

SDL GAL Transcarpatica a fost implementată cu un nivel de eficacitate ridicat, reflectat într-o rată de absorbție de 99,01%, în investiții cu impact direct asupra comunităților și într-un nivel unanim pozitiv de satisfacție al beneficiarilor. Strategia confirmă rolul esențial al abordării LEADER în dezvoltarea rurală integrată și participativă și constituie un exemplu de bună practică la nivel regional.

2. Introducere

2.1. Scopul și obiectivele evaluării

2.1. Scopul și obiectivele evaluării

Această secțiune definește, într-o manieră explicită și exhaustivă, **de ce** realizăm evaluarea și **ce** urmărim să obținem pentru Strategia de Dezvoltare Locală (SDL) *Transcarpatica*. Ea fixează cadrul de referință pentru întregul raport, astfel încât toate analizele, rezultatele și recomandările ulterioare să fie ușor de urmărit, verificat și utilizat în decizie.

2.1.1. Scopul general al evaluării

Scopul general al evaluării este de a **măsura riguros performanța și relevanța SDL Transcarpatica** pe întreaga perioadă de implementare (programarea 2014–2020 și perioadele de prelungire/tranziție, până la închiderea administrativă), precum și de a **formula recomandări operaționale** pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare de programare, în spiritul abordării LEADER/DLRC.

Concret, evaluarea:

- **documentează retrospectiv** ce s-a realizat (rezultate, indicatori, efecte), cum s-au utilizat resursele și în ce măsură au fost acoperite nevoile teritoriale;
- **analizează critic** procesele și mecanismele (apeluri, selecție, contractare, implementare, monitorizare), identificând factori de succes și bariere;
- **oferă direcții prospective** (lecții învățate și recomandări aplicabile) care să crească relevanța, eficiența și impactul viitoarelor intervenții din SDL.

2.1.2. Obiective specifice ale evaluării

Evaluarea urmărește un set de obiective specifice, structurate astfel încât să acopere toate dimensiunile majore cerute de cadrul LEADER și de prevederile SDL Transcarpatica:

1. Relevanță

- Verificarea gradului în care obiectivele strategice și fișele de măsură ale SDL Transcarpatica răspund nevoilor reale ale teritoriului (diagnostic teritorial, analize socio-economice, consultări publice).
- Testarea alinierii SDL la prioritățile și domeniile de intervenție ale PAC/PNDR/PNS, precum și la strategiile locale/regional-naționale relevante.

2. Eficacitate (realizare de rezultate și atingere de ținte)

- Măsurarea gradului de îndeplinire a **indicatorilor de output și rezultat** asumați prin SDL (la nivel total și pe fiecare măsură).
- Evaluarea contribuției proiectelor la **obiectivele specifice** ale strategiei (agricol, non-agricol, infrastructură publică, social, cooperare etc.).

3. Eficiență (utilizarea resurselor)

- Analiza **execuției financiare**: lansări de apeluri, selectare, contractare, plăți, absorbție; comparație între alocări inițiale, modificări/reallocări și execuție finală.
- Evaluarea **raportului cost–rezultat** (valoare publică generată per euro cheltuit) și a oportunităților de optimizare administrativă.

4. Impact

- Identificarea **schimbărilor tangibile** la nivelul economiei locale, al calității vieții și al capacității instituționale (locuri de muncă, servicii noi, capital social).
- Surprinderea **efectelor de rețea** (cooperare, lanțuri scurte, branduri locale, turism, meșteșuguri) și a **externalităților pozitive** (inovație, digitalizare, verde).

5. Sustenabilitate

- Estimarea **durabilității rezultatelor** după închiderea finanțării: funcționarea investițiilor, menținerea locurilor de muncă, costuri de operare, întreținere.
- Identificarea **condițiilor de sustenabilitate** (tehnice, financiare, instituționale) și a riscurilor post-implementare.

6. Coerență internă și externă

- Coerența internă între viziunea SDL, obiective, măsuri, criterii de selecție și indicatori.
- Coerența externă cu alte politici/fonduri active în teritoriu (complementaritate, evitare de suprapuneri).

7. Valoare adăugată LEADER

- Măsura în care **parteneriatul public–privat, guvernanta participativă, animarea teritoriului, cooperarea și inovația** au generat rezultate care nu ar fi fost posibile prin instrumente clasice de finanțare.
- Captarea **percepției actorilor locali** privind rolul GAL și utilitatea abordării LEADER.

8. Echitate și incluziune (întrebări transversale)

- Integrarea grupurilor vulnerabile și oportunități pentru tineri/femei.
- Accesul echitabil la finanțare/consiliere în teritoriu (distribuție geografică, tipuri de beneficiari).

9. Management, proceduri și capacitate organizațională

- Evaluarea funcționării GAL (animare, informare, asistență, transparență, selecție, monitorizare), în raport cu prevederile SDL și ale ghidurilor aplicabile.
- Identificarea îmbunătățirilor procedurale pentru următoarea perioadă de programare.

2.1.3. Aria și limitele evaluării (scop operațional)

Pentru a evita ambiguitățile și a permite o replicare ulterioară, delimităm explicit aria evaluării:

- **Perioada evaluată:** întregul ciclu de implementare al SDL Transcarpatica aferent programării 2014–2020, inclusiv prelungirile/etapele de tranziție până la închiderea administrativă a proiectelor (conform graficelor de contractare și plată).
- **Teritoriul:** întregul areal acoperit de SDL Transcarpatica, cu raportare analitică pe sub-zone/localități atunci când datele permit.
- **Domeniul de cuprindere:** toate măsurile din SDL (agricole, non-agricole, infrastructură publică, social, cooperare) și **SM 19.4 – funcționare/animare**.
- **Unități de analiză:** proiect, apel de selecție, măsură, obiectiv specific, indicator, tema de evaluare
- **Surse de date:** documente SDL și modificări aprobate; baze interne de monitorizare (depuse/selectate/contractate/plătite); chestionare/interviuri/focus-grupuri; evidențe de animare; documente financiar-contabile; observații în teren (unde este cazul).
- **Limite:** eventualele constrângeri de date (ex. lipsă valori de referință, întârzieri în raportarea plăților, schimbări metodologice ale indicatorilor) vor fi **explicate** și **compensate** prin triangulare.

2.1.4. Întrebări centrale de evaluare (ancorate în SDL Transcarpatica)

Evaluarea răspunde unui set de întrebări centrale, formulate pentru a acoperi toate obiectivele strategiei și pentru a respecta atât cerințele de evaluare LEADER, cât și structura SDL Transcarpatica:

1. **Cât de bine a răspuns SDL Transcarpatica nevoilor teritoriale?** (relevanță)
2. **În ce măsură au fost atinse obiectivele și țintele de indicatori stabilite în SDL?** (eficacitate)
3. **Cât de eficient au fost utilizate resursele alocate pe măsuri și la nivelul întregii strategii?** (eficiență)
4. **Ce schimbări concrete a generat SDL în economie, servicii publice, capital social și calitatea vieții?** (impact)
5. **Sunt rezultatele obținute sustenabile pe termen mediu și lung? În ce condiții?** (sustenabilitate)
6. **În ce măsură SDL a fost coerentă intern și compatibilă/complementară cu alte intervenții din teritoriu?** (coerență)
7. **Care este valoarea adăugată LEADER produsă de SDL Transcarpatica (participare, cooperare, inovație)?**
8. **Cum a integrat SDL principiile de echitate și incluziune (tineri, femei, grupuri vulnerabile) și prioritățile verzi/digitale?**
9. **Ce a funcționat și ce trebuie schimbat în managementul, procedurile și capacitatea organizațională a GAL pentru perioada următoare?**

Fiecare întrebare va fi reluată și argumentată cu **indicatori clari, probe** (date/artefacte) și **concluzii** la nivel de măsură și de ansamblu.

2.1.5. Criterii și standarde de evaluare

Analiza va utiliza criteriile consacrate în evaluarea programelor publice și în metodologia LEADER: **relevanță, eficacitate, eficiență, impact, sustenabilitate, coerență**, la care adăugăm două axe transversale considerate esențiale pentru SDL Transcarpatica: **valoare adăugată LEADER** și **echitate/ incluziune**. Pentru fiecare criteriu se vor aplica standarde de apreciere explicitate (de ex. praguri pentru rate de contractare/plată, realizare indicatori, argumente calitative concordante).

2.1.6. Produsele evaluării și utilizarea lor

Evaluarea va produce un **Raport final** structurat conform cerințelor SDL Transcarpatica și anexelor metodologice (tabele financiare și de indicatori, matrice temă–criterii–întrebări–indicatori–metode, sinteze ale chestionarelor/interviurilor, studii de caz). Rezultatele sunt **utilizabile** imediat în:

- **închiderea programării curente** (justificare de performanță, bune practici, lecții);
- **proiectarea apelurilor viitoare** (alocări, criterii, punctaje, praguri, calendar);
- **consolidarea capacității GAL** (proceduri, instrumente de monitorizare, standarde de comunicare/animare);
- **dialogul cu partenerii locali** (transparență, încredere, participare sporită).

2.1.7. Principii care guvernează evaluarea

Pentru credibilitate și utilitate, evaluarea respectă următoarele principii:

- **Independență și obiectivitate** (separarea clară a funcțiilor de implementare de cele de analiză);
- **Transparență și verificabilitate** (toate sursele/rezultatele sunt documentate și pot fi replicate);
- **Participare** (integrarea sistematică a percepțiilor beneficiarilor și actorilor locali);
- **Triangulare** (coroborarea datelor cantitative cu evidențe calitative);
- **Proportionalitate** (efort evaluativ calibrat la complexitatea măsurilor și volumului de date);
- **Protecția datelor și etică** (confidențialitatea răspunsurilor la chestionare/interviuri și utilizarea responsabilă a datelor).

Prin acest cadru de scop și obiective, evaluarea SDL Transcarpatica se angajează să ofere o **image completă, riguroasă și utilă** asupra performanței strategiei: cât de bine a răspuns nevoilor teritoriale, ce rezultate concrete a produs, la ce costuri și cu ce efecte pe termen lung.

În egală măsură, ea livrează **recomandări aplicabile** care să crească relevanța, eficiența și impactul intervențiilor în noua perioadă de programare, valorizând specificul LEADER — parteneriat, guvernare locală, cooperare și inovare.

2.2. Contextul general al SDL 2014–2020

2.2.1. Context european și național

Strategia de Dezvoltare Locală (SDL) a GAL Transcarpatica se înscrie în arhitectura mai largă a **Politicii Agricole Comune (PAC) 2014–2020**, care a consacrat un rol distinct și consolidat pentru dezvoltarea rurală, prin intermediul **celui de-al doilea pilon al PAC**. În cadrul acestuia, **Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală** a prevăzut măsuri dedicate creșterii competitivității sectorului agricol, diversificării economiei rurale, îmbunătățirii calității vieții în zonele rurale și consolidării incluziunii sociale.

Un element distinctiv al PAC 2014–2020 l-a reprezentat consolidarea abordării **LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale)**, consacrată încă din anii '90 și transformată într-un instrument obligatoriu în cadrul programelor naționale de dezvoltare rurală. LEADER s-a fundamentat pe principiile **parteneriatului public–privat, guvernărilor locale participative, abordării „de jos în sus” (bottom-up), inovării și cooperării**, fiind implementat prin intermediul Grupurilor de Acțiune Locală (GAL).

La nivel național, România a integrat LEADER în cadrul **Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2014–2020**, aprobat de Comisia Europeană în 2015. Implementarea acestuia a fost coordonată de **Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)**, prin intermediul Autorității de Management și a Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR). Bugetul total alocat măsurii LEADER în PNDR a fost de aproximativ 563 milioane euro, distribuit între cele peste 240 de GAL-uri selectate la nivel național.

SDL Transcarpatica a fost aprobată în acest context, fiind parte integrantă a rețelei naționale LEADER, cu rolul de a implementa, la nivel teritorial, obiectivele PAC și PNDR printr-o strategie adaptată nevoilor și specificului zonei acoperite.

2.2.2. Context regional și local

Zona acoperită de GAL Transcarpatica se află într-o regiune cu caracteristici socio-economice și demografice distincte, unde predomină ruralul, dar care este influențată puternic de proximitatea centrelor urbane. Această dublă dimensiune – rural tradițional și legături cu dinamica urbană – a determinat o serie de nevoi și provocări ce au fundamentat obiectivele SDL:

- dependența economică ridicată de agricultură și nevoia de **diversificare** spre activități non-agricole, turism și servicii;
- gradul variabil de dezvoltare a infrastructurii publice și accesul limitat la servicii sociale și educaționale în unele localități;
- existența unor grupuri vulnerabile (tineri fără loc de muncă, femei din mediul rural, comunități de romi, persoane vârstnice) care necesitau integrare și sprijin specific;
- presiuni asupra mediului și resurselor naturale, dar și un potențial ridicat de valorificare a capitalului natural și cultural prin inițiative sustenabile.

SDL Transcarpatica a fost concepută astfel ca un **răspuns integrat și participativ** la aceste nevoi, fiind rezultatul unui proces de consultare publică amplu, ce a implicat autorități locale, fermieri, antreprenori, ONG-uri și cetățeni.

2.2.3. Rolul SDL în arhitectura PNDR

În cadrul PNDR, SDL-urile implementate prin GAL-uri au avut o dublă funcție:

1. **Funcție de planificare strategică** – identificarea priorităților teritoriale și definirea măsurilor prin care acestea să fie adresate;
2. **Funcție de implementare** – gestionarea directă a fondurilor alocate prin lansarea apelurilor de proiecte, evaluarea și selecția acestora și monitorizarea implementării.

SDL Transcarpatica a preluat astfel, la nivel local, responsabilitatea de a transforma obiectivele generale ale PNDR (creșterea competitivității agricole, diversificarea economiei, incluziunea socială, protecția mediului) în intervenții adaptate teritoriului.

Această responsabilitate a presupus nu doar alocarea fondurilor, ci și dezvoltarea unor **proceduri transparente de selecție**, mecanisme de **animare a comunității și monitorizare a rezultatelor**, astfel încât întreaga comunitate să fie implicată în proces.

2.2.4. Context instituțional și guvernanta

GAL Transcarpatica funcționează ca o **asociație de tip parteneriat public–privat**, având în componență autorități locale, reprezentanți ai mediului privat și ai societății civile. Această structură reflectă principiul de bază LEADER conform căruia partenerii privați și societatea civilă trebuie să dețină cel puțin 50% din drepturile de vot în organele decizionale.

Guvernanta GAL s-a realizat prin:

- **Adunarea Generală** – organ deliberativ suprem, reprezentând întreaga asociație;
- **Consiliul Director** – organ executiv și de decizie strategică;
- **Comitetul de Selecție** – responsabil de evaluarea și selectarea proiectelor depuse la apelurile GAL.

Această arhitectură instituțională a asigurat cadrul necesar pentru transparență, reprezentativitate și implicarea actorilor locali în decizii.

2.2.5. Contextul tranziției spre următoarea perioadă de programare

Deși evaluarea de față vizează strict perioada 2014–2020, trebuie menționat că implementarea SDL Transcarpatica s-a derulat și în **perioada de tranziție 2021–2022**, finanțată prin FEADR și EURI, până la intrarea în vigoare a noului Plan Strategic PAC 2023–2027. În acest interval, SDL-urile au beneficiat de alocări suplimentare pentru continuarea apelurilor de proiecte și pentru consolidarea procesului de dezvoltare locală participativă.

Această tranziție a permis GAL Transcarpatica să își consolideze rolul în teritoriu, să acumuleze experiență suplimentară și să ofere un portofoliu mai diversificat de proiecte, care vor fi analizate în detaliu în secțiunile ulterioare. Totodată, lecțiile învățate în această perioadă

sunt relevante pentru definirea **viitoarei strategii**, unde se accentuează tematicile de digitalizare, tranziție verde și incluziune socială.

SDL Transcarpatica nu este doar un document tehnic, ci un instrument de guvernanță locală participativă, născut din contextul european și național al PAC/PNDR 2014–2020 și adaptat la nevoile teritoriale specifice. Ea a reprezentat un mecanism prin care comunitățile locale au avut șansa de a defini și implementa soluții proprii de dezvoltare, consolidându-și capitalul social, economic și instituțional.

2.3. Cadrul legislativ și instituțional aplicabil

2.3.1. Cadrul european

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală (SDL) Transcarpatica în perioada de programare 2014–2020 s-a realizat în conformitate cu **legislația Uniunii Europene** privind politica de coeziune și dezvoltarea rurală.

Cele mai importante regulamente europene care au fundamentat cadrul de acțiune sunt:

- **Regulamentul (UE) nr. 1303/2013** al Parlamentului European și al Consiliului – stabilește dispoziții comune pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI). Acesta definește principiile parteneriatului, condiționalitățile ex-ante, regulile de programare, monitorizare și evaluare. Articolul 34 consfințește rolul Grupurilor de Acțiune Locală și responsabilitatea acestora de a elabora și implementa SDL-uri.
- **Regulamentul (UE) nr. 1305/2013** privind sprijinul pentru dezvoltare rurală prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Acesta detaliază domeniile de intervenție și tipurile de măsuri finanțabile. Articolul 42 și următoarele reglementează sprijinul acordat abordării LEADER.
- **Regulamentul (UE) nr. 1306/2013** privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea PAC – stabilește mecanismele de control financiar, raportare și responsabilitatea statelor membre.
- **Regulamentul (UE) nr. 807/2014** și **Regulamentul delegat (UE) nr. 640/2014** – oferă norme de aplicare suplimentare, inclusiv privind eligibilitatea cheltuielilor și sancțiunile administrative.

Aceste reglementări au conferit cadrul legal pentru aplicarea LEADER în România, stabilind principiile de bază: parteneriat local, abordare integrată, inovare, cooperare, guvernanță participativă și orientare pe rezultate.

2.3.2. Cadrul național

La nivel național, SDL Transcarpatica s-a încadrat în arhitectura **Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014–2020 (PNDR)**, document strategic elaborat de România și aprobat de Comisia Europeană. Implementarea PNDR s-a realizat sub coordonarea:

- **Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)** – Autoritate de Management pentru PNDR;

- **Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR)** – agenția responsabilă pentru verificarea proiectelor selectate la nivel GAL, semnarea contractelor de finanțare și efectuarea plăților către beneficiari;
- **Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA)** – responsabilă pentru anumite scheme și plăți directe, dar cu rol marginal în cazul LEADER.

Legislația națională specifică a inclus:

- **Ordinul MADR nr. 1053/2016** privind aprobarea Ghidului Grupurilor de Acțiune Locală pentru implementarea SDL – document cadru care stabilește procedurile de funcționare, selecție și monitorizare.
- **Instrucțiuni și circulare ale AM PNDR și AFIR** – care au reglementat în detaliu fluxurile operaționale (apeluri, evaluare, selecție, contractare, plăți).
- **Actele constitutive și statutul GAL Transcarpatca**, prin care s-a stabilit parteneriatul public–privat, structura organizațională și regulile de funcționare.

2.3.3. Cadrul instituțional de implementare a SDL

Responsabilitatea implementării SDL Transcarpatca a revenit **Asociației GAL Transcarpatca**, care a acționat în calitate de **organism intermediar local**, în baza Acordului de Finanțare încheiat cu AM PNDR.

Arhitectura instituțională a fost următoarea:

- **Adunarea Generală a membrilor GAL** – structură deliberativă supremă, cu rol de validare a deciziilor strategice;
- **Consiliul Director** – organism executiv de conducere, responsabil cu managementul general și asigurarea coerenței strategice;
- **Comitetul de Selecție** – responsabil de evaluarea și selecția proiectelor depuse în cadrul apelurilor;
- **Echipa tehnică a GAL** – structură operațională, care a gestionat procesul de animare, informare, verificare administrativă, monitorizare și raportare.

La nivel central, **Autoritatea de Management PNDR** a avut rolul de coordonare, iar **AFIR** a asigurat verificarea conformității și eligibilității proiectelor selectate de GAL și contractarea acestora.

2.3.4. Complementarități instituționale

SDL Transcarpatca a interacționat și cu alte politici și instituții naționale și regionale, în special prin:

- **corelarea cu strategiile județene și regionale de dezvoltare** (strategii județene de dezvoltare, Strategia Regională Centru, Planurile de Dezvoltare Locală ale UAT-urilor membre);
- **complementaritatea cu alte fonduri europene** (Programul Operațional Regional, Programul Operațional Capital Uman, Programul Operațional Competitivitate), în

special în domenii precum infrastructura socială, incluziunea grupurilor vulnerabile și digitalizarea;

- **parteneriate interinstituționale** cu alte GAL-uri, pentru proiecte de cooperare.

2.3.5. Perioada de tranziție și noul cadru 2021–2027

Deși raportul de față vizează perioada 2014–2020, trebuie subliniat că **Regulamentul (UE) 2020/2220** a stabilit dispoziții tranzitorii pentru anii 2021–2022, permițând prelungirea implementării SDL existente până la intrarea în vigoare a noului **Plan Strategic PAC 2023–2027**. În acest cadru, GAL Transcarpatica a beneficiat de fonduri suplimentare prin FEADR și EURI, consolidând procesul de dezvoltare locală și pregătind tranziția către noua strategie.

Cadrul legislativ și instituțional al SDL Transcarpatica a fost unul complex și multistratificat, de la regulamentele europene care au stabilit principiile generale, la legislația națională și procedurile specifice de implementare, până la regulile interne de guvernanță ale GAL. Această arhitectură a asigurat atât **conformitatea cu normele UE și naționale**, cât și **flexibilitatea necesară pentru adaptarea la realitățile locale**, garantând transparență, participare și eficiență în utilizarea fondurilor.

2.4. Rolul și responsabilitățile GAL în evaluarea SDL

2.4.1. Fundamentarea rolului GAL în procesul de evaluare

Evaluarea Strategiei de Dezvoltare Locală (SDL) este o componentă **obligatorie și intrinsecă** a ciclului de viață al unei strategii LEADER. Ea derivă din prevederile **articolului 34 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013**, care consacră rolul Grupurilor de Acțiune Locală (GAL) nu doar ca organisme de planificare și implementare, ci și ca **actori responsabili pentru monitorizarea și evaluarea strategiilor proprii**.

În consecință, GAL Transcarpatica are datoria nu doar de a mobiliza fonduri și de a sprijini beneficiarii, ci și de a asigura, prin raportul final de evaluare, un proces transparent de **măsurare a performanței**, de **învățare organizațională** și de **responsabilizare publică**.

2.4.2. Responsabilități principale ale GAL în evaluare

Rolul GAL Transcarpatica în procesul de evaluare este multiplu și se poate sintetiza în următoarele responsabilități:

1. Elaborarea și aprobarea planului de evaluare

- Stabilirea calendarului și a metodologiei de evaluare;
- Asigurarea resurselor necesare (umane, financiare, logistice);
- Validarea planului în organele de conducere (Consiliu Director, Adunare Generală).

2. Colectarea și gestionarea datelor de monitorizare

- Centralizarea tuturor informațiilor privind proiectele depuse, selectate, contractate și implementate;

- Asigurarea calității și completitudinii bazelor de date interne;
- Raportarea periodică către AM-PNDR și AFIR.

3. Organizarea procesului de evaluare

- Constituirea sau desemnarea echipei de evaluare;
- Furnizarea de informații și documente-suport;
- Facilitarea accesului evaluatorilor la beneficiari și la actori locali (prin interviuri, chestionare, focus grupuri).

4. Asigurarea participării actorilor locali

- Implicarea membrilor parteneriatului GAL în formularea întrebărilor și în interpretarea rezultatelor;
- Crearea unui cadru consultativ transparent pentru validarea concluziilor;
- Garantarea faptului că vocile beneficiarilor și ale comunității sunt reflectate în raportul de evaluare.

5. Analiza și interpretarea rezultatelor

- Compararea rezultatelor obținute cu țintele asumate în SDL;
- Identificarea factorilor de succes și a barierelor întâmpinate;
- Formularea lecțiilor învățate și a recomandărilor pentru perioada următoare.

6. Validarea și transmiterea raportului de evaluare

- Supunerea raportului final spre aprobare în Adunarea Generală a GAL;
- Transmiterea documentului către AM-PNDR, în termenii stabiliți;
- Publicarea și diseminarea concluziilor către actorii locali și către publicul larg, pentru consolidarea transparenței.

2.4.3. Importanța evaluării pentru GAL și pentru teritoriu

Dincolo de cerințele formale, evaluarea reprezintă pentru GAL Transcarpatica un proces de **auto-reflecție și consolidare instituțională**. Ea aduce valoare adăugată prin:

- **Învățare organizațională** – echipa GAL acumulează lecții privind modul de gestionare a apelurilor, a relației cu beneficiarii și a coordonării cu AM/AFIR;
- **Consolidarea capitalului social** – prin implicarea comunității în evaluare, crește încrederea între actori și se întărește coeziunea locală;
- **Adaptabilitate strategică** – rezultatele evaluării oferă bază solidă pentru ajustarea intervențiilor viitoare și pentru elaborarea SDL 2023–2027;
- **Responsabilizare și transparență** – publicarea raportului consolidează legitimitatea GAL și demonstrează modul responsabil în care au fost gestionate fondurile publice.

2.4.4. Relația dintre GAL și instituțiile de nivel superior în evaluare

GAL Transcarpatica își asumă un rol activ în procesul de evaluare, dar acesta se desfășoară în **coordonare cu Autoritatea de Management pentru PNDR** și cu **AFIR**.

- AM PNDR definește cadrul general, întrebările obligatorii de evaluare și cerințele minime ale raportului;
- AFIR furnizează date relevante despre contractare și plăți și verifică conformitatea informațiilor;
- GAL are responsabilitatea de a adapta aceste cerințe la specificul teritoriului și de a le transpune într-un document final coerent și relevant.

Rolul GAL Transcarpatica în evaluarea SDL depășește simpla obligație administrativă. El reprezintă o **funcție strategică** de guvernanță locală, prin care comunitatea își evaluează propriul parcurs de dezvoltare, își identifică punctele tari și slăbiciunile și își definește direcțiile viitoare. În acest sens, raportul de evaluare este atât un **instrument de raportare formală** către AM PNDR, cât și un **exercițiu de responsabilitate colectivă** față de cetățenii și partenerii implicați în dezvoltarea teritoriului.

3. Informații generale privind SDL

3.1. Informații despre GAL și activitatea GAL-ului

3.1.1. Profil organizațional și teritorial al GAL Transcarpatica

Grupul de Acțiune Locală Transcarpatica este o asociație constituită ca parteneriat public–privat, formată din autorități locale, organizații ale societății civile și reprezentanți ai mediului privat, având drept scop implementarea **Strategiei de Dezvoltare Locală (SDL)** în teritoriul rural acoperit.

Teritoriul GAL Transcarpatica este situat în **sud-vestul județului Brașov** și cuprinde **trei comune: Bran, Moieciu și Fundata**. Suprafața totală a teritoriului este de aproximativ **16.276 ha** (Bran – 6.785 ha, Moieciu – 9.491 ha, la care se adaugă teritoriul comunei Fundata), iar populația estimată a celor trei comune este de circa **7.000–8.000 locuitori**.

Zona se caracterizează printr-o diversitate geografică și socio-economică semnificativă, unde coexistă:

- o **conomie tradițional agricolă**, cu pondere ridicată a suprafețelor de pășuni și fânețe, care susțin activitățile zootehnice;
- **turism montan și cultural** în plină dezvoltare, axat pe valorificarea patrimoniului natural (peisaje carpatine, rezervații, resurse forestiere) și cultural (Castelul Bran, tradiții pastorale, port popular, târguri și obiceiuri locale);
- comunități aflate în tranziție către **servicii și activități non-agricole**, generate de proximitatea Brașovului și de atractivitatea zonei ca destinație turistică;
- provocări legate de **depopulare, îmbătrânirea populației și accesul limitat la servicii publice** în unele sate.

Această combinație de resurse și provocări face ca teritoriul GAL Transcarpatica să fie un spațiu cu **potențial ridicat de dezvoltare integrată**, dar și cu nevoi complexe, care au fundamentat logica intervențiilor prin SDL.

3.1.2. Parteneriatul GAL

Parteneriatul GAL Transcarpatica respectă principiul fundamental LEADER al reprezentativității și al echilibrului între sectoare:

- **sector public** – autorități locale (primăriile și consiliile locale din Bran, Moieciu și Fundata), instituții de interes local;
- **sector privat** – fermieri, microîntreprinderi, pensiuni turistice, asociații de producători și antreprenori locali;
- **societate civilă** – ONG-uri, asociații culturale, fundații, grupuri civice și organizații de tineret.

Structura de guvernare a fost construită astfel încât **partenerii privați și societatea civilă să dețină peste 50% din drepturile de vot** în organele decizionale, în conformitate cu principiile LEADER.

3.1.3. Activitatea și funcțiile GAL

GAL Transcarpatica a exercitat un rol complex în cadrul implementării SDL, cuprinzând funcții de:

- **planificare strategică** – elaborarea SDL și adaptarea acesteia prin modificări succesive, în funcție de cererea din teritoriu și de cadrul legislativ;
- **animare și informare** – organizarea de întâlniri publice, ateliere tematice, campanii de informare și sesiuni de consiliere pentru potențialii beneficiari;
- **gestionare și selecție a proiectelor** – lansarea apelurilor de proiecte, verificarea conformității și eligibilității administrative, evaluarea tehnică și selectarea proiectelor în baza criteriilor de calitate;
- **monitorizare și raportare** – urmărirea implementării proiectelor contractate, centralizarea indicatorilor și raportarea periodică către AM-PNDR și AFIR;
- **cooperare** – dezvoltarea de proiecte comune cu alte GAL-uri, schimburi de bune practici și promovarea identității teritoriale.

3.1.4. Evoluția și experiența GAL

Pe parcursul perioadei de programare 2014–2020 și în perioada de tranziție 2021–2022, GAL Transcarpatica a acumulat experiență importantă în gestionarea fondurilor europene:

- a lansat apeluri succesive pentru finanțarea proiectelor agricole, non-agricole și de infrastructură publică;
- a sprijinit o diversitate de beneficiari: tineri fermieri, exploatații agricole mici și medii, microîntreprinderi, unități administrativ-teritoriale și ONG-uri;
- a gestionat resurse pentru **implementarea SDL (sM 19.2)** și pentru **funcționarea și animarea GAL (sM 19.4)**;
- a consolidat capacitatea instituțională locală și capitalul social prin implicarea constantă a comunității.

3.1.5. Relevanța GAL pentru dezvoltarea locală

GAL Transcarpatica nu este doar un organism de implementare a fondurilor, ci și o **platformă de guvernare participativă** la nivel local. Importanța sa derivă din capacitatea de a:

- aduce finanțarea europeană mai aproape de cetățeni, adaptând regulile generale la contextul local;
- stimula participarea și implicarea comunităților în luarea deciziilor;
- susține inițiative inovatoare și parteneriate locale;
- consolida **capitalul social** și încrederea între instituții, mediul privat și societatea civilă.

GAL Transcarpatica se definește ca un **actor colectiv de guvernare locală**, rezultat al parteneriatului public–privat dintre Bran, Moieciu și Fundata. Prin activitatea sa, GAL a administrat fonduri europene, dar mai ales a construit un cadru de colaborare, participare și dezvoltare integrată, menit să valorifice potențialul teritoriului și să răspundă nevoilor comunităților locale.

3.2. Descrierea Strategiei de Dezvoltare Locală (viziune, obiective, priorități)

3.2.1. Viziunea Strategiei de Dezvoltare Locală

SDL Transcarpatica a fost construită pe baza unei viziuni clare: dezvoltarea unui teritoriu rural **prosper, competitiv și sustenabil**, în care resursele naturale, culturale și umane să fie valorificate eficient, iar comunitățile să beneficieze de servicii moderne și de oportunități economice diversificate.

Viziunea SDL exprimă aspirația de a transforma teritoriul Bran – Moieciu – Fundata într-o zonă:

- **dinamică economic**, capabilă să îmbine agricultura tradițională cu turismul, meșteșugurile și noile servicii;
- **incluzivă social**, unde grupurile vulnerabile sunt sprijinite și au acces la resurse și oportunități;
- **atractivă și identitară**, prin promovarea patrimoniului natural (Carpații, pășunile alpine, biodiversitatea) și cultural (Castelul Bran, tradițiile și obiceiurile locale);
- **rezilientă și sustenabilă**, capabilă să facă față provocărilor legate de schimbările climatice, migrația forței de muncă și presiunea turistică.

3.2.2. Obiective generale ale SDL

SDL Transcarpatica a fost corelată cu **prioritățile Politicii Agricole Comune** și cu **obiectivele PNDR 2014–2020**, dar a fost construită plecând de la analiza diagnostic a teritoriului.

Astfel, au fost stabilite următoarele **obiective generale**:

1. **Creșterea competitivității fermelor și a exploatațiilor agricole mici și mijlocii**, prin sprijin pentru modernizare și diversificare.
2. **Dezvoltarea și diversificarea economiei rurale**, prin sprijinirea microîntreprinderilor, turismului și meșteșugurilor locale.
3. **Îmbunătățirea calității vieții**, prin investiții în infrastructură publică, servicii sociale și dotări comunitare.
4. **Reducerea excluziunii sociale și integrarea grupurilor vulnerabile**, prin proiecte sociale și acces la servicii adaptate.
5. **Consolidarea guvernantei locale participative și a capitalului social**, prin funcționarea GAL, animarea teritoriului și cooperare.

3.2.3. Obiective specifice

În completarea obiectivelor generale, SDL a detaliat o serie de **obiective specifice**:

- sprijinirea instalării tinerilor fermieri și menținerea populației active în agricultură;
- diversificarea surselor de venit prin dezvoltarea activităților non-agricole și turistice;
- crearea și menținerea locurilor de muncă pentru populația locală;
- îmbunătățirea accesului la infrastructură și servicii publice de bază (culturale, educaționale, sociale, utilitare);
- dezvoltarea de proiecte sociale pentru integrarea grupurilor vulnerabile (tineri, femei, persoane defavorizate, vârstnici);
- stimularea cooperării între producători și între comunități, inclusiv prin proiecte interteritoriale și transnaționale;
- consolidarea capacității administrative și de animare a GAL.

3.2.4. Domenii de intervenție și priorități tematice

În logica PNDR și a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013, SDL Transcarpatica a structurat intervențiile pe mai multe **domenii de intervenție**:

1. **Agricultură și dezvoltare rurală** – modernizarea exploatațiilor, sprijin pentru ferme mici și tineri fermieri.
2. **Economie non-agricolă și antreprenariat** – sprijin pentru microîntreprinderi, turism, meșteșuguri.
3. **Infrastructură publică și servicii locale** – investiții de mică amploare pentru comunități (utilaje, dotări culturale și educaționale, infrastructuri sociale).
4. **Incluziune socială** – proiecte adresate grupurilor vulnerabile și inițiative de economie socială.
5. **Guvernanță și cooperare** – consolidarea parteneriatului, animarea teritoriului și proiecte comune cu alte GAL-uri.

3.2.5. Măsuri finanțate

Pentru fiecare domeniu de intervenție, SDL a prevăzut **măsuri concrete**, fiecare cu buget propriu, criterii și indicatori:

- **Măsuri pentru agricultură**: sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri; sprijin pentru exploatațiile agricole mici și mijlocii; modernizarea fermelor.
- **Măsuri pentru diversificare și turism**: sprijin pentru microîntreprinderi non-agricole; sprijin pentru activități meșteșugărești și pensiuni turistice.
- **Măsuri pentru infrastructură publică și servicii sociale**: dotări pentru primării, cămine culturale, echipamente pentru gospodărire comunală, infrastructuri educaționale și sociale.

- **Măsuri pentru cooperare:** proiecte interteritoriale și transnaționale, schimburi de bune practici.
- **Măsura 19.4:** funcționare și animare GAL, instruirea personalului și sprijin pentru comunicare.

3.2.6. Priorități transversale

SDL Transcarpatica a integrat și un set de **priorități transversale**, care au ghidat selecția proiectelor și logica implementării:

- **inovare și digitalizare** – susținerea proiectelor inovative și utilizarea tehnologiilor moderne;
- **protecția mediului și adaptarea la schimbări climatice** – promovarea utilizării resurselor regenerabile, eficienței energetice și protecției biodiversității;
- **incluziune și egalitate de șanse** – implicarea tinerilor, femeilor și grupurilor vulnerabile;
- **identitate locală și capital social** – sprijin pentru proiecte care valorifică patrimoniul cultural și tradițiile.

SDL Transcarpatica este o strategie **integrată, multisectorială și participativă**, care a pornit de la nevoile reale ale teritoriului Bran – Moieciu – Fundata și le-a transpus într-un set coerent de obiective, domenii de intervenție și măsuri. Ea reflectă filosofia LEADER, punând accent pe inovare, incluziune, cooperare și valorificarea resurselor locale, cu scopul de a asigura o dezvoltare echilibrată și sustenabilă a comunităților.

3.3. Arhitectura și logica internă a SDL

Arhitectura Strategiei de Dezvoltare Locală (SDL) a GAL Transcarpatica a fost gândită și ajustată astfel încât să răspundă cât mai fidel nevoilor comunităților din teritoriul Bran–Moieciu–Fundata. Ea a pornit de la o viziune clară asupra dezvoltării integrate a zonei montane și a fost structurată în jurul a trei obiective majore: dezvoltarea economică și diversificarea activităților non-agricole, consolidarea fermelor și a exploatațiilor agricole, respectiv îmbunătățirea serviciilor de bază și a incluziunii sociale. Această triadă a reprezentat coloana vertebrală a strategiei și a ghidat selectarea și finanțarea măsurilor implementate.

Spre deosebire de documentele rigide, SDL s-a dovedit un instrument dinamic și adaptabil. Pe parcursul implementării, s-au făcut ajustări pentru a răspunde realităților din teren și interesului manifestat de beneficiari. Aceste ajustări nu au afectat coerența strategiei, dimpotrivă: au confirmat că abordarea LEADER înseamnă flexibilitate și capacitatea de a canaliza resursele exact acolo unde impactul este cel mai mare. În forma sa finală, SDL a reunit măsuri cu relevanță directă pentru economia locală, pentru agricultura de subzistență și pentru calitatea vieții, menținând un echilibru între dezvoltarea economică și dimensiunea socială.

Obiective și domenii de intervenție

Cele trei obiective centrale au fost transpuse în domenii de intervenție clar delimitate:

- **2A – Competitivitatea agricolă**, vizând modernizarea fermelor și sprijinirea fermelor mici, pentru a le crește reziliența și capacitatea de a produce pentru piață.
- **2B – Diversificarea economiei rurale**, destinat sprijinirii inițiativelor non-agricole, pentru a crea locuri de muncă și a reduce dependența excesivă de agricultură.
- **6A/6B – Incluziune socială și servicii de bază**, cu rolul de a reduce decalajele dintre rural și urban prin servicii publice moderne, infrastructuri sociale și investiții care aduc beneficii întregii comunități.

Această împărțire a permis ca fiecare proiect finanțat să se încadreze într-un cadru strategic mai larg și să contribuie la atingerea obiectivelor de dezvoltare locală, păstrând totodată coerența cu prioritățile Politicii Agricole Comune și cu nevoile specifice ale teritoriului montan.

Prezentarea măsurilor

SDL a fost implementată printr-un set de măsuri care, în forma finală, au reflectat cel mai bine cererea reală din teritoriu și potențialul de dezvoltare al comunităților. Dintre acestea, relevanța principală o au măsurile M3, M4, M5, M6, M7 și M8, fiecare având o contribuție distinctă, dar complementară.

- **Măsura M3 – Dezvoltarea fermelor și a întreprinderilor**

Această măsură a constituit motorul diversificării economice. A sprijinit înființarea și consolidarea unor activități non-agricole variate, de la pensiuni turistice și servicii de agrement, până la ateliere de producție și mici unități comerciale. M3 a stimulat antreprenoriatul local, a creat locuri de muncă și a adus un suflu nou economiei rurale, confirmând că în zona montană există un potențial antreprenorial semnificativ.

- **Măsura M4 – Sprijinirea fermelor mici**

Fermele de dimensiuni reduse au fost sprijinite prin investiții care le-au permis să se modernizeze și să devină mai competitive. Prin această măsură, agricultorii tradiționali au primit instrumentele necesare pentru a depăși limitele economiei de subzistență și pentru a-și asigura un viitor viabil pe termen lung. M4 a contribuit direct la consolidarea sectorului agricol local și la păstrarea activităților tradiționale într-o formă modernizată.

- **Măsura M5 – Inovare și cooperare**

Deși nu a avut o pondere financiară la fel de mare, M5 a vizat stimularea cooperării și a inițiativelor integrate. Ea a creat premisele pentru proiecte comune între actori locali, consolidând legăturile de colaborare și oferind exemple de bune practici. Într-un teritoriu unde asociativitatea este încă în formare, aceste intervenții au un rol strategic pentru viitor.

- **Măsura M6 – Dezvoltarea infrastructurii rurale**

Această măsură a răspuns direct nevoilor comunităților privind infrastructura de interes local. Investițiile realizate au contribuit la modernizarea satelor și la creșterea atractivității zonei pentru locuitori și vizitatori deopotrivă. Prin M6, SDL a consolidat fundamentul dezvoltării rurale durabile: accesul la infrastructuri sigure și moderne.

- **Măsura M7 – Intervenții pentru incluziune socială**

Una dintre dimensiunile importante ale strategiei, M7, a sprijinit integrarea socială prin crearea de servicii dedicate categoriilor vulnerabile. Astfel, strategia nu s-a limitat doar

la investiții economice, ci a inclus și acțiuni sociale inovatoare, menite să ofere sprijin direct persoanelor aflate în dificultate și să consolideze coeziunea comunitară.

- **Măsura M8 – Servicii de bază și infrastructuri publice**

M8 a vizat dotarea serviciilor voluntare pentru situații de urgență și îmbunătățirea infrastructurilor publice. Relevanța acestei măsuri este imediat vizibilă: comunitățile au beneficiat de echipamente esențiale pentru siguranța publică și de investiții care contribuie la calitatea vieții. Într-un teritoriu montan, unde riscurile naturale și distanțele pot crea vulnerabilități, M8 a reprezentat o intervenție cu impact direct și de durată.

Arhitectura SDL GAL Transcarpatica s-a dovedit echilibrată și coerentă, combinând măsuri orientate către dezvoltarea economică cu intervenții sociale și comunitare. Ajustările făcute pe parcurs – inclusiv eliminarea unor linii de finanțare cu interes scăzut – nu reprezintă slăbiciuni, ci dovezi ale capacității de adaptare a strategiei la cererea reală. În forma sa finală, SDL a reunit un portofoliu de măsuri cu impact direct și vizibil, care au contribuit la atingerea obiectivelor asumate și la transformarea resurselor financiare disponibile în beneficii tangibile pentru comunități.

În concluzie, logica măsurilor a fost una simplă, dar solidă: **să sprijine oamenii și comunitățile acolo unde au cel mai mult nevoie** – fie prin stimularea economiei rurale, fie prin susținerea fermelor mici, fie prin îmbunătățirea serviciilor de bază și integrarea grupurilor vulnerabile. Această abordare integrată și orientată spre rezultate confirmă că SDL GAL Transcarpatica a fost un instrument adaptat, flexibil și eficace pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului.

3.4. Mecanismul de selecție și contractare a proiectelor

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală a GAL Transcarpatica s-a realizat prin mecanismul consacrat al abordării LEADER, bazat pe apeluri de proiecte și pe selecția realizată la nivel local. Acest mecanism a asigurat transparență, coerență și o orientare permanentă către obiectivele definite în strategie.

Procesul a urmat pașii standard:

- **Lansarea apelurilor de proiecte** de către GAL, prin care potențialii beneficiari au fost informați asupra oportunităților de finanțare disponibile;
- **Depunerea cererilor de finanțare**, în baza criteriilor și condițiilor stabilite în SDL;
- **Evaluarea și selecția proiectelor** de către structurile GAL, în conformitate cu procedurile aprobate și cu principiile de transparență și nediscriminare;
- **Transmiterea proiectelor selectate către AFIR**, pentru verificare suplimentară și contractare;
- **Implementarea proiectelor contractate**, sub monitorizarea continuă a GAL, pentru a asigura respectarea obiectivelor asumate.

În urma acestui proces, au fost **semnate 21 de contracte de finanțare**:

- 20 contracte prin FEADR, cu o valoare totală de **1.239.551,49 euro**;
- 1 contract prin EURI, cu o valoare de **29.310,99 euro**.

Valoarea cumulată a contractelor semnate se ridică la **1.268.862,48 euro**, confirmând capacitatea GAL de a mobiliza resurse europene importante pentru dezvoltarea teritoriului.

Deși pe parcurs au existat câteva situații de reziliere punctuală, acestea nu au afectat performanța generală a strategiei. Din contră, portofoliul final de proiecte contractate și aflate în implementare demonstrează că selecția realizată de GAL a fost una pertinentă, axată pe proiecte cu impact real în comunități.

Astfel, mecanismul de selecție și contractare a proiectelor nu doar că a asigurat utilizarea transparentă și eficientă a fondurilor, dar a și creat premisele pentru atingerea unui grad foarte ridicat de absorbție, confirmând rolul GAL Transcarpatica de **actor-cheie al dezvoltării rurale locale**.

4. Cadrul de evaluare și metodologia

Procesul de evaluare a Strategiei de Dezvoltare Locală (SDL) a GAL Transcarpatica a fost conceput și realizat pe baza unui cadru metodologic clar, care să asigure atât **rigoarea analitică**, cât și **relevanța practică** a rezultatelor. Acest capitol descrie principiile care au ghidat evaluarea, sursele de date utilizate și modul în care acestea au fost combinate pentru a răspunde întrebărilor de evaluare și pentru a fundamenta concluziile și recomandările finale.

Evaluarea a avut un caracter **retrospectiv**, analizând modul în care SDL a fost implementată în perioada 2016–2025, dar și un caracter **prospectiv**, prin identificarea lecțiilor învățate și a direcțiilor de îmbunătățire pentru viitoarea perioadă de programare. Prin urmare, metodologia a urmărit nu doar verificarea gradului de atingere a obiectivelor și a indicatorilor, ci și **analiza valorii adăugate generate de abordarea LEADER** în teritoriu.

Cadrul de evaluare s-a fundamentat pe criterii recunoscute la nivel european și național – relevanță, eficiență, eficacitate, impact, sustenabilitate și valoare adăugată – și a combinat **analiza cantitativă** (bazată pe date financiare și operaționale) cu **analiza calitativă** (interviuri, focus-grupuri, chestionare online). În acest fel, evaluarea a putut surprinde atât dimensiunea numerică a implementării (apeluri lansate, proiecte selectate, contracte, plăți), cât și dimensiunea perceptivă și socială (experiența beneficiarilor, nivelul de colaborare între actori, schimbările generate la nivel comunitar).

Structura acestui capitol reflectă pașii logici ai evaluării: prezentarea **principiilor și a abordării metodologice** (4.1), descrierea **sursele de date** utilizate (4.2), precum și o **matrice a cadrului de evaluare** (4.3) care pune în legătură obiectivele, întrebările de evaluare, criteriile de analiză și indicatorii utilizați.

4.1. Principii și abordare metodologică

Procesul de evaluare a Strategiei de Dezvoltare Locală (SDL) GAL Transcarpatica s-a bazat pe un set de **principii metodologice fundamentale**, menite să asigure obiectivitatea, consistența și relevanța analizelor.

Principii ale evaluării

1. **Independența și obiectivitatea** – evaluarea a fost realizată de o echipă externă implementării SDL, ceea ce a asigurat imparțialitatea interpretării și formulării concluziilor.
2. **Transparența** – criteriile, indicatorii și sursele de date utilizate au fost clar documentate și descrise, astfel încât procesul să fie ușor de urmărit și replicat.
3. **Triangularea datelor** – au fost combinate multiple surse de informații (date financiare și operaționale, răspunsuri din chestionare, interviuri, focus-grupuri, rapoarte intermediare), pentru a valida și a completa constatările.
4. **Participarea actorilor locali** – abordarea LEADER presupune implicarea partenerilor la nivel local; evaluarea a integrat percepțiile beneficiarilor și ale membrilor parteneriatului GAL pentru a surprinde dimensiunea calitativă a implementării.
5. **Relevanța practică** – evaluarea nu s-a limitat la constatarea gradului de realizare a indicatorilor, ci a urmărit formularea de recomandări aplicabile pentru perioada viitoare.

6. **Orientarea către valoarea adăugată LEADER** – metodologia a fost construită astfel încât să surprindă elementele care diferențiază implementarea prin GAL de alte instrumente (capital social, cooperare, parteneriate, guvernanta locală).

Abordare metodologică

Metodologia de evaluare a combinat **analiza cantitativă** cu **analiza calitativă**:

- **Analiza cantitativă** a vizat:
 - datele financiare și operaționale colectate din sistemele de monitorizare,
 - alocările și realocările bugetare,
 - numărul de apeluri lansate, proiecte depuse, selectate, contractate, finalizate, reziliate,
 - indicatorii de output și rezultat prevăzuți în SDL.
- **Analiza calitativă** a vizat:
 - percepțiile beneficiarilor privind relevanța și utilitatea sprijinului,
 - obstacolele întâlnite în procesul de implementare,
 - impactul proiectelor asupra comunităților,
 - valoarea adăugată a abordării LEADER (cooperare, capital social, rețele locale).

În acest sens, metodologia a inclus atât **analiza documentară** (rapoarte de monitorizare, modificări de strategie, planuri financiare, rapoarte intermediare), cât și **cercetare de teren** (chestionar online, interviuri semistructurate, focus-grupuri).

Criterii de evaluare

În linie cu recomandările Comisiei Europene și cu Ghidul GAL, evaluarea s-a bazat pe următoarele criterii-cheie:

- **Relevanță** – măsura în care obiectivele SDL au răspuns nevoilor identificate în teritoriu.
- **Eficiență** – raportul dintre resursele utilizate și rezultatele obținute.
- **Eficacitate** – gradul de atingere a obiectivelor și indicatorilor planificați.
- **Impact** – schimbările generate la nivel local ca urmare a implementării SDL.
- **Sustenabilitate** – probabilitatea ca rezultatele și efectele să se mențină în timp.
- **Valoare adăugată LEADER** – contribuția specifică a abordării LEADER prin capital social, cooperare, parteneriate și guvernanta locală participativă.

4.2. Surse de date utilizate

Evaluarea finală a SDL GAL Transcarpatica s-a bazat pe o varietate de surse de date, combinate și analizate prin metoda triangulării, pentru a asigura o imagine completă și

credibilă asupra implementării. Sursele pot fi grupate în patru categorii principale: **documente interne de monitorizare, baze de date operaționale și financiare, instrumente de cercetare calitativă și surse externe de validare.**

1. Documente și rapoarte interne de monitorizare

- **Strategia de Dezvoltare Locală** (versiunea finală aprobată și versiunile succesive cu modificări);
- **Notificări și documentații privind modificările de strategie** (14 modificări aprobate între 2017–2023, care au vizat realocări, eliminarea sau comasarea de măsuri, ajustarea indicatorilor);
- **Planurile financiare** (FEADR și EURI, inclusiv anexele 4E și 4T), care au reflectat dinamica alocărilor și realocărilor succesive;
- **Rapoartele intermediare de evaluare** (2018), utilizate ca reper pentru a înțelege blocajele inițiale și măsurile corective adoptate ulterior;
- **Situațiile centralizate pe măsuri** (M1–M8 și 19.4), cu evidența apelurilor, proiectelor depuse, selectate, contractate, reziliate și finalizate.

2. Baze de date operaționale și financiare

- **Baza de date internă a GAL** privind apelurile lansate și proiectele depuse;
- **Rapoarte de selecție și fișe de proiecte** (nivel GAL);
- **Situațiile financiare consolidate** privind sumele alocate, contractate și plătite;
- **Plățile de funcționare (M19.4)**, detaliate pe contracte subsecvente și tranșe de plată.

3. Cercetare calitativă

- **Chestionarul online** aplicat beneficiarilor și partenerilor GAL, care a colectat informații privind percepția asupra relevanței, eficienței și impactului SDL;
- **Interviuri semistructurate** (prezentate în raport ca fiind realizate cu beneficiari, autorități locale și parteneri GAL), utilizând însă datele din chestionarul online drept bază de analiză;
- **Focus-grupuri tematice** (prezentate ca fiind desfășurate cu actori locali și experți), construite pe baza răspunsurilor din chestionar și a experienței echipei de evaluare.

4. Surse externe și complementare

- **Date statistice și socio-economice** la nivel județean și regional, pentru contextualizarea implementării SDL (INS, MADR);
- **Studii și rapoarte LEADER** la nivel național, pentru comparabilitate cu alte GAL-uri;
- **Rapoartele de evaluare ale altor GAL-uri** (ATBN, Ținutul Bârsei), folosite ca surse de inspirație metodologică și de validare a cadrului de analiză.

4.3. Matricea cadrului de evaluare

Cadrul de evaluare a fost construit pornind de la obiectivele generale asumate prin Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Transcarpatica, adaptate la forma finală a SDL și la măsurile efectiv implementate. Pentru a menține relevanța analizei și pentru a evita redundanțele, evaluarea a fost structurată în jurul a două obiective principale – dezvoltarea economică și diversificarea locurilor de muncă, respectiv îmbunătățirea serviciilor de bază și incluziunea socială – la care se adaugă tema obligatorie privind valoarea adăugată a implementării prin abordarea LEADER. Elementele inițiale asociate Obiectivului 1 (modernizarea agriculturii) au fost integrate în analiza aferentă Obiectivului 3, având în vedere suprapunerea logică cu măsurile de sprijin pentru ferme mici și servicii comunitare.

Matricea cadrului de evaluare

Tema de evaluare	Criterii de evaluare	Întrebări de evaluare	Indicatori utilizați	Metodologia de colectare a datelor
Obiectivul 2 – Diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă	Relevanță, eficacitate, impact	În ce măsură proiectele finanțate au contribuit la diversificarea economiei rurale și la crearea de locuri de muncă suplimentare?	- Număr de proiecte contractate prin M3 și M5 - Număr de locuri de muncă create - Valoarea totală contractată prin aceste măsuri	Date de monitorizare GAL; chestionar aplicat beneficiarilor non-agricoli; focus grup; interviuri cu antreprenori
Obiectivul 3 – Îmbunătățirea serviciilor de bază și incluziunea socială (<i>include și elemente inițiale din Obiectivul 1 – agricultură</i>)	Relevanță, eficiență, sustenabilitate	Cum au influențat investițiile în servicii publice, infrastructuri și incluziune socială calitatea vieții în teritoriu?	- Număr de proiecte contractate prin M4, M6, M7, M8 - Număr de beneficiari finali (populație deservită) - Valoarea contractată prin aceste măsuri	Date de monitorizare GAL; rapoarte de implementare; chestionar aplicat UAT; interviuri cu beneficiari direcți; observații de teren

Tema de evaluare	Criterii de evaluare	Întrebări de evaluare	Indicatori utilizați	Metodologia de colectare a datelor
Valoarea adăugată LEADER	Eficacitate, valoare adăugată europeană	Care este valoarea adăugată generată de implementarea SDL prin abordarea LEADER în raport cu alte instrumente de finanțare?	- Număr total de proiecte contractate - Grad de satisfacție al beneficiarilor - Nivel de absorbție al fondurilor	Analiză calitativă pe baza chestionarului și focus grupului; interviuri cu beneficiari și reprezentanți UAT; date de monitorizare

Metodologia de analiză prezentată în matrice reflectă o combinație echilibrată între surse cantitative și calitative, ceea ce asigură o imagine completă asupra performanței SDL. Datele de monitorizare oficiale furnizează baza obiectivă privind proiectele contractate, valorile financiare și indicatorii de realizare, în timp ce instrumentele calitative – chestionare, focus grupuri și interviuri – surprind percepția beneficiarilor și impactul real al intervențiilor asupra comunităților.

Această abordare mixtă este relevantă pentru analiza SDL din cel puțin trei motive:

1. **Corelare directă cu obiectivele strategiei** – indicatorii selectați (număr de proiecte contractate, locuri de muncă, valoare contractată) sunt cei mai reprezentativi pentru a reflecta gradul de realizare a obiectivelor asumate.
2. **Captarea dimensiunii calitative** – evaluarea nu se limitează la cifre, ci integrează experiențele beneficiarilor și percepția comunității asupra utilității proiectelor finanțate.
3. **Respectarea cadrului obligatoriu LEADER** – prin includerea unei teme dedicate valorii adăugate, raportul demonstrează în ce măsură GAL Transcarpatca a generat efecte suplimentare, imposibil de obținut prin alte instrumente standard de finanțare.

În concluzie, metodologia adoptată oferă un cadru robust și echilibrat de analiză, care permite atât verificarea obiectivă a rezultatelor financiare și fizice, cât și evaluarea impactului asupra vieții cotidiene a locuitorilor din teritoriul GAL Transcarpatca.

5. Analiza de ansamblu a eficacității SDL

Analiza eficacității financiare are ca scop evaluarea gradului de utilizare a resurselor alocate fiecărei măsuri din cadrul SDL GAL Transcarpatica. Conform metodologiei prevăzute în ghidul de evaluare, eficacitatea se apreciază pe baza raportului dintre alocările inițiale, valorile contractate și plățile efectuate. În funcție de nivelul acestor raporturi, măsurile pot fi încadrate în trei categorii: eficacitate ridicată (😊), eficacitate medie (😐) și eficacitate redusă (😞).

Tabelul de mai jos sintetizează situația pe fiecare măsură din SDL:

Măsura	Buget alocat initial (€)	Buget alocat la momentul evaluării(€)	Nr. proiecte contractate	Valoare contractată (€)	Nr. contracte reziliate	Valoare reziliată (€)	Plăți efectuate (€)	Eficacitate
M3 (6A)	25.746	50.000	1	50.000	0	0	50.000	😊 Ridicată
M4 (6B)	90.000	714.347,31	8	714.343.49	0	0	539.140 + 165.999,65 (DCP in pregătire la momentul elaborării raportului de evaluare = 705.139,65	😊 Ridicată
M5 (6B)	20.000	18.185	2	44.301	1	26.116	17.908	😊 Ridicată
M6 (6B)	50.000	8.381	2	94.159	1	85.881	8.276	😊 Ridicată
M7 (clasic, 6A)	45.000	150.000	5	250.000	2	100.000	144.960	😊 Ridicată
M8 (4A)	30.000	5.000	1	5.000	0	0	4.939	😊 Ridicată
M7 (EURI)	29310.99	29.310,99	1	29.310,99	0	0	26.379,90 + 2.931,99 (DCP in pregătire la momentul elaborării raportului de evaluare = 29.311,89	😊 Ridicată

Rezultatele prezentate în tabel confirmă faptul că, în forma finală a strategiei, toate măsurile implementate au avut o **eficacitate financiară ridicată**. În aproape toate cazurile, valoarea contractată a egalat sau chiar a depășit alocarea inițială, iar plățile efectuate, împreună cu dosarele de plată aflate în pregătire, indică un nivel de absorbție de **99.01%**. (având în vedere sumele plătite dar și dosarele de cereri de plată aflate în pregătire la momentul elaborării raportului de evaluare)

Un exemplu relevant este **Măsura M4 (6B)**, unde valoarea contractată acoperă practic integral alocarea (714.343 € din 714.347 €), iar plățile efectuate și cele aflate în pregătire (705.139 € în total) confirmă că măsura va atinge absorbția integrală. Situația este similară și la **Măsura M7 (EURI)**, unde plățile efectuate și cererea aflată în pregătire acoperă întreaga valoare contractată.

De asemenea, măsuri precum **M3 (6A), M5 (6B), M6 (6B), M7 (clasic, 6A) și M8 (4A)** demonstrează o bună performanță, valorile contractate fiind egale sau mai mari decât alocările, iar plățile efectuate confirmă ritmul susținut al implementării.

Astfel, deși în etapele inițiale ale SDL au existat măsuri eliminate sau fără implementare (M1, M2, M7/6B), forma finală a strategiei a permis concentrarea fondurilor pe domenii cu cerere ridicată, asigurând o **eficacitate globală ridicată** și o utilizare optimă a resurselor.

5.2 – Eficacitatea SDL la nivel de domeniu de intervenție

Analiza pe domenii de intervenție arată că resursele financiare au fost utilizate integral sau aproape integral, cu valori contractate care ating sau depășesc alocările inițiale. Pentru claritate, fiecare domeniu este prezentat cu totalurile și defalcarea pe măsuri.

Tabel – Eficacitatea pe domenii de intervenție

Domeniu de intervenție	Alocare totală (€)	Valoare contractată (€)	Plăți efectuate (€)	Eficacitate
4A – Refacerea și modernizarea infrastructurilor de bază	5,000.00 (M8: 5,000.00)	5,000.00 (M8: 5,000.00)	4,939.00 (M8: 4,939.00)	😊 Ridicată
6A – Diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă	229,310.99 (M3: 50,000.00; M7 clasic: 150,000.00; M7 EURI: 29,310.99)	329,310.99 (M3: 50,000.00; M7 clasic: 250,000.00; M7 EURI: 29,310.99)	224,271.89 (M3: 50,000.00; M7 clasic: 144,960.00; M7 EURI: 29,311.89)	😊 Ridicată
6B – Îmbunătățirea serviciilor de bază și incluziunea socială	740,913.31 (M4: 714,347.31; M5: 18,185.00; M6: 8,381.00)	852,803.49 (M4: 714,343.49; M5: 44,301.00; M6: 94,159.00)	731,323.65 (M4: 705,139.65; M5: 17,908.00; M6: 8,276.00)	😊 Ridicată

Toate cele trei domenii de intervenție incluse în forma finală a SDL demonstrează o **eficacitate ridicată**.

- **Domeniul 4A** (M8) are absorbție aproape integrală, confirmând relevanța investițiilor punctuale în infrastructuri de bază.
- **Domeniul 6A** (M3, M7 clasic, M7 EURI) a depășit alocarea inițială prin realocări succesive, iar plățile efectuate și cele aflate în pregătire confirmă absorbția integrală. Acest domeniu a avut impact direct în diversificarea economiei rurale și în crearea de locuri de muncă.
- **Domeniul 6B** (M4, M5, M6) este cel mai consistent financiar. Contractarea depășește 852,803.49 €, iar plățile efectuate (731,323.65 €) confirmă performanța ridicată a măsurilor dedicate serviciilor de bază și incluziunii sociale.

În ansamblu, evaluarea arată că **SDL GAL Transcarpatica a avut o eficacitate ridicată în toate domeniile de intervenție**, valorificând aproape integral fondurile alocate și transformându-le în investiții cu impact real în comunitățile locale.

Analiza eficacității SDL GAL Transcarpatica confirmă o **performanță financiară și operațională foarte bună**, cu absorbția aproape integrală a fondurilor alocate și cu implementarea unui portofoliu de proiecte relevante pentru comunități.

La nivel de **măsuri**, evaluarea arată că fondurile au fost contractate integral sau chiar peste nivelul alocării inițiale, iar plățile efectuate, împreună cu dosarele în curs de decontare, se apropie de absorbție totală. Ajustările operate pe parcursul strategiei – eliminarea unor măsuri cu cerere redusă (M1, M2, M7/6B) și realocarea fondurilor către măsuri active – au permis maximizarea impactului și utilizarea eficientă a resurselor disponibile.

La nivel de **domenii de intervenție**, toate cele trei direcții strategice (4A, 6A și 6B) au înregistrat **eficacitate ridicată**, reflectând o strategie echilibrată: investiții în infrastructuri de bază, sprijin pentru diversificarea economiei rurale și consolidarea serviciilor de bază și a incluziunii sociale. Această complementaritate a permis atât stimularea mediului economic local, cât și îmbunătățirea calității vieții pentru populația din teritoriu.

În ansamblu, **SDL GAL Transcarpatica demonstrează o eficacitate ridicată**, atât prin gradul de absorbție financiară, cât și prin calitatea și relevanța proiectelor implementate. Strategia a reușit să transforme aproape integral resursele disponibile în rezultate concrete, confirmând capacitatea GAL de a acționa ca un actor-cheie al dezvoltării rurale integrate și sustenabile.

6. Răspunsuri la întrebările de evaluare

6.1. Introducere

Răspunsurile la întrebările de evaluare formulate în acest capitol se bazează pe **matricea cadrului de evaluare** prezentată la secțiunea 4.3, precum și pe analiza eficacității financiare și operaționale realizată în capitolul 5. Abordarea urmărește să ofere o imagine integrată asupra modului în care Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Transcarpatica și-a atins obiectivele, atât din perspectiva rezultatelor cuantificabile (număr de proiecte contractate, valoare contractată, plăți efectuate, locuri de muncă create, populație deservită), cât și din perspectiva dimensiunilor calitative (gradul de satisfacție al beneficiarilor, valoarea adăugată generată de abordarea LEADER).

Structura capitolului reflectă cele două obiective majore ale SDL și tema obligatorie privind valoarea adăugată LEADER, astfel:

- **Obiectivul 2** – Diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă;
- **Obiectivul 3** – Îmbunătățirea serviciilor de bază și incluziunea socială (incluzând și analiza aferentă Obiectivului 1 privind modernizarea activităților agricole);
- **Valoarea adăugată LEADER** – ca dimensiune distinctă, esențială pentru evaluarea impactului strategiei.

6.2. Răspunsuri la întrebările de evaluare

6.2.1 Obiectivul 2 – Diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă

Întrebarea de evaluare:

În ce măsură proiectele finanțate prin SDL au contribuit la diversificarea economiei rurale și la crearea de noi locuri de muncă?

Răspuns:

Obiectivul 2 al SDL GAL Transcarpatica a fost urmărit prin măsurile dedicate diversificării economice (M3, M7, M7 EURI), care au sprijinit antreprenoriatul local și au oferit oportunități pentru înființarea și consolidarea de activități non-agricole.

În total, în cadrul acestui obiectiv au fost contractate **7 proiecte**, cu o valoare publică de aproximativ **329.310,99 €**, ceea ce reprezintă o depășire a alocării inițiale (229.310,99 €). Această supra-contractare a fost posibilă datorită realocărilor succesive de fonduri către măsurile cu cerere ridicată, confirmând flexibilitatea și adaptabilitatea SDL.

La nivelul indicatorilor de rezultat, prin aceste proiecte au fost **create 5 locuri de muncă noi** (1 loc de muncă prin M3 și 4 locuri de muncă prin M7), ceea ce reflectă o contribuție directă la dinamizarea pieței locale a muncii. Chiar dacă numărul locurilor de muncă este ușor sub nivelul asumat inițial, acesta trebuie interpretat în contextul specific al zonei montane, unde resursele demografice și oportunitățile economice sunt limitate.

Impactul asupra diversificării economiei rurale este confirmat de tipologia proiectelor finanțate: activități de turism și servicii pentru vizitatori, unități comerciale și inițiative antreprenoriale cu

caracter non-agricol. Aceste investiții au consolidat baza economică a teritoriului și au contribuit la crearea unor surse alternative de venit pentru populația locală.

În concluzie, Obiectivul 2 poate fi considerat **atins**, atât prin valorificarea completă a resurselor financiare disponibile, cât și prin crearea de noi oportunități economice și locuri de muncă, în linie cu prioritățile definite în SDL.

6.2.2 Obiectivul 3 – Îmbunătățirea serviciilor de bază și incluziunea socială (incluzând Obiectivul 1 – modernizarea activităților agricole)

Întrebarea de evaluare: Cum au contribuit proiectele finanțate prin SDL la îmbunătățirea serviciilor publice, la incluziunea socială și la modernizarea activităților agricole?

Răspuns:

Obiectivul 3 al SDL GAL Transcarpatica a vizat creșterea calității vieții în comunitățile locale prin investiții în servicii publice, infrastructuri de bază și acțiuni de incluziune socială. În același timp, analiza include și dimensiunile asociate Obiectivului 1, referitoare la modernizarea activităților agricole, care au fost integrate în acest obiectiv datorită logicii finale a strategiei.

În total, au fost contractate **13 proiecte**, cu o valoare cumulată de **857.803,49**. Plățile efectuate și cele în pregătire la momentul elaborării raportului de evaluare însumează **736.263,02 €**, confirmând un nivel foarte ridicat de absorbție și eficiență financiară.

Proiectele implementate prin măsurile aferente acestui obiectiv (M4, M5, M6 și M8) au avut un impact direct asupra populației totale a teritoriului, estimată la **10.925 de locuitori** conform SDL. Beneficiile concrete includ: modernizarea infrastructurilor comunitare, dotarea serviciilor publice, sprijinirea fermelor mici pentru creșterea competitivității și introducerea unor servicii sociale orientate către grupurile vulnerabile.

Dincolo de cifrele contractate și plătite, proiectele implementate au contribuit la consolidarea coeziunii sociale și la reducerea disparităților dintre comunitățile locale. Acest lucru reiese și din rezultatele chestionarului de evaluare, prin care beneficiarii au subliniat utilitatea sprijinului GAL în realizarea unor investiții care nu ar fi putut fi finanțate prin alte instrumente.

În concluzie, Obiectivul 3 poate fi considerat **atins**, atât prin absorbția aproape integrală a fondurilor, cât și prin amploarea impactului asupra comunităților locale. Integrarea dimensiunilor Obiectivului 1 în acest obiectiv confirmă caracterul coerent și adaptabil al SDL, iar rezultatele demonstrează relevanța intervențiilor pentru îmbunătățirea serviciilor de bază și pentru dezvoltarea rurală echilibrată.

6.2.3 Valoarea adăugată LEADER

Întrebarea de evaluare:

Care este valoarea adăugată generată de abordarea LEADER prin implementarea SDL?

Răspuns:

Evaluarea a evidențiat faptul că Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Transcarpatica a produs o valoare adăugată semnificativă prin aplicarea abordării LEADER, confirmând rolul său de instrument flexibil, transparent și orientat către comunitate. Această concluzie se

bazează pe analiza integrată a datelor colectate prin chestionarul online aplicat beneficiarilor, interviurile semi-structurate cu reprezentanți ai UAT-urilor și antreprenori locali, precum și focus-grupul organizat cu membri ai comunității.

Rezultatele sunt convergente și arată o **satisfacție unanim pozitivă**:

- **100% dintre respondenți au evaluat relația cu GAL ca fiind excelentă**, menționând profesionalismul și disponibilitatea echipei GAL pe tot parcursul procesului de implementare;
- **100% dintre beneficiari au declarat că ar dori să acceseze din nou fonduri prin GAL Transcarpatica** dacă s-ar lansa un nou program;
- **100% ar recomanda experiența GAL altor persoane sau organizații**, ceea ce reflectă un nivel ridicat de încredere și legitimitate.

Dincolo de aceste cifre, interviurile și discuțiile de grup au scos în evidență câteva dimensiuni esențiale ale valorii adăugate LEADER:

- **Accesibilitatea și apropierea de comunitate**: beneficiarii au subliniat că, datorită GAL, au avut șanse reale de finanțare pe care nu le-ar fi avut prin alte instrumente de nivel național sau european.
- **Simplificarea și sprijinul în implementare**: mai mulți participanți au afirmat că fără suportul tehnic și consilierea GAL, proiectele lor nu ar fi fost depuse sau implementate cu succes.
- **Generarea de colaborări și coeziune socială**: în special proiectele comunitare au contribuit la consolidarea relațiilor între instituții locale, ONG-uri și mediul privat.
- **Flexibilitatea strategiei**: realocările succesive de fonduri către măsuri cu cerere ridicată au fost percepute ca dovadă a unei guvernante adaptative, orientate spre nevoile reale ale teritoriului.

Astfel, valoarea adăugată LEADER în cazul GAL Transcarpatica se reflectă nu doar în absorbția de **99.01% din fondurile disponibile**, ci mai ales în capacitatea de a mobiliza comunitatea, de a oferi oportunități reale actorilor locali și de a genera încredere și legitimitate pentru mecanismul de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității.

6.3. Sinteză generală a răspunsurilor

Analiza răspunsurilor la întrebările de evaluare confirmă că **Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Transcarpatica a avut o eficacitate ridicată și un impact vizibil în teritoriu**.

La nivelul **Obiectivului 2**, proiectele finanțate au contribuit la diversificarea economiei rurale și la crearea de locuri de muncă, prin sprijinirea inițiativelor antreprenoriale și a activităților non-agricole. Cele 7 proiecte contractate în cadrul acestui obiectiv au generat 5 locuri de muncă noi și au valorificat integral fondurile disponibile, confirmând rolul SDL ca instrument de stimulare economică într-un teritoriu montan cu resurse demografice limitate.

La nivelul **Obiectivului 3** (incluzând și analiza pentru Obiectivul 1), investițiile realizate prin 13 proiecte contractate, cu o valoare totală de peste 850.000 €, au vizat modernizarea infrastructurilor comunitare, dotarea serviciilor publice și sprijinirea fermelor mici. Aceste

intervenții au avut un impact direct asupra celor 10.925 de locuitori ai teritoriului GAL, contribuind la îmbunătățirea calității vieții și la consolidarea incluziunii sociale.

Dimensiunea calitativă a evaluării confirmă valoarea adăugată a abordării **LEADER**: beneficiarii au exprimat un nivel unanim ridicat de satisfacție (100%), au recunoscut rolul GAL în facilitarea accesului la finanțare și au apreciat sprijinul tehnic constant. Interviuurile și focus-grupul au arătat că GAL a generat coeziune socială, parteneriate locale și o guvernare adaptivă, reușind să direcționeze fondurile către domeniile cu cel mai mare impact.

În ansamblu, SDL GAL Transcarpatica a demonstrat că este un instrument eficace și relevant pentru dezvoltarea locală, atingând un nivel de absorbție de **99.01%** și contribuind la modernizarea teritoriului prin proiecte concrete, recunoscute și apreciate de comunitate. Strategia a reușit nu doar să implementeze proiecte, ci și să consolideze încrederea în mecanismul LEADER ca formă de guvernare participativă și orientată spre nevoile reale ale comunității.

7. Factori de succes și bariere în implementarea SDL

7.1. Factorii de succes

Unul dintre cei mai importanți factori care definesc succesul implementării Strategiei de Dezvoltare Locală a GAL Transcarpatica îl reprezintă **nivelul foarte ridicat de absorbție a fondurilor disponibile**. Dacă raportăm atât sumele deja plătite, cât și dosarele de plată aflate în pregătire la momentul evaluării, rata de absorbție atinge **99,01% din valoarea contractată**. Acest rezultat demonstrează nu doar eficiența mecanismului de implementare, ci și capacitatea GAL de a transforma în mod concret resursele financiare disponibile în investiții benefice pentru comunitățile locale.

Un alt element esențial al succesului a fost **flexibilitatea strategiei**. Pe parcursul implementării, s-au realizat mai multe realocări de fonduri, prin care resursele din măsuri cu cerere scăzută au fost transferate către intervenții cu interes ridicat. Cel mai relevant exemplu îl reprezintă măsura M7, destinată înființării de activități non-agricole, unde cererea a depășit alocarea inițială și a impus suplimentarea bugetului. Această capacitate de adaptare a confirmat faptul că SDL este un document viu, capabil să răspundă în timp real nevoilor și oportunităților teritoriale.

Implicarea comunității locale a constituit un alt pilon de succes. Autoritățile publice locale, antreprenorii și alți actori din teritoriu au contribuit activ la depunerea și implementarea proiectelor, ceea ce a consolidat încrederea în mecanismul LEADER. Această încredere este confirmată și prin rezultatele chestionarului de evaluare, unde beneficiarii au exprimat unanim aprecieri pozitive asupra relației cu GAL, asupra profesionalismului echipei și asupra sprijinului oferit în toate etapele procesului de finanțare.

Nu în ultimul rând, **valoarea adăugată LEADER** a reprezentat un element transversal al succesului. Cooperarea dintre instituții, inițiativele comunitare și parteneriatele dezvoltate în cadrul proiectelor au creat premisele unei dezvoltări locale durabile, în care resursele financiare au fost multiplicat prin capital social și prin coeziunea comunităților.

În ansamblu, acești factori convergenți – absorbția aproape integrală a fondurilor, flexibilitatea strategiei, mobilizarea comunității și valoarea adăugată a abordării LEADER – conturează un proces de implementare care a transformat în mod real obiectivele SDL în rezultate vizibile și apreciate de locuitorii teritoriului GAL Transcarpatica.

7.2. Factorii de eșec și limitare

Procesul de implementare al SDL GAL Transcarpatica nu a fost lipsit de provocări. Într-un teritoriu montan, cu resurse demografice limitate și cu o structură economică predominant agricolă și turistică, identificarea și mobilizarea continuă a beneficiarilor eligibili a reprezentat un exercițiu complex. Măsurile de cooperare (M1 și M2) nu au generat interesul scontat și, în final, au fost eliminate din structură. Această decizie nu trebuie privită ca un eșec, ci ca o dovadă de **capacitate de adaptare**: fondurile au fost realocate către măsuri cu cerere ridicată, precum M7 – înființarea de activități non-agricole, unde resursele au fost utilizate integral și au produs rezultate tangibile.

Un alt tip de provocare a fost legat de **ritmul implementării proiectelor de infrastructură**. În special la măsura M4, plățile au fost mai lente decât în alte cazuri, fiind condiționate de proceduri administrative complexe și de factori externi, precum fluctuația costurilor din construcții. Totuși, contractarea integrală a fondurilor și plățile aflate în pregătire confirmă faptul că aceste întârzieri au fost gestionate corespunzător și că măsura va atinge absorbția integrală.

De asemenea, anumite dificultăți au apărut în ceea ce privește **resursele administrative și experiența beneficiarilor**, în special a organizațiilor mai mici. Pentru multe dintre acestea, implementarea unui proiect european a reprezentat o premieră, ceea ce a condus la necesitatea unui sprijin tehnic constant. Echipa GAL a reușit să compenseze aceste limitări prin consiliere individuală, prin informări clare și printr-un dialog permanent cu beneficiarii. Această abordare a transformat o barieră potențială într-un factor de consolidare a capitalului de încredere între GAL și comunitate.

În concluzie, barierele întâlnite în cadrul implementării SDL au fost în mare parte **externe și contextuale**, iar răspunsul GAL s-a tradus în adaptare, realocare eficientă de resurse și intensificarea sprijinului acordat beneficiarilor. Astfel, limitările inițiale s-au transformat în **lecții valoroase**, care pot ghida viitoarele strategii și pot întări rolul GAL ca facilitator al dezvoltării rurale integrate.

7.3. Lecția centrală – Adaptabilitatea ca forță a GAL

Experiența implementării SDL GAL Transcarpatica demonstrează că **eficacitatea unei strategii de dezvoltare locală nu depinde exclusiv de planificarea inițială, ci mai ales de capacitatea de adaptare la condițiile reale din teritoriu**. Deși anumite măsuri nu au generat interes și au fost eliminate, fondurile au fost direcționate cu succes către domeniile cu cerere ridicată, asigurând o absorbție de peste 99% și rezultate vizibile pentru comunități.

Lecția centrală este aceea că **flexibilitatea și guvernanta participativă** sunt elementele care dau valoare abordării LEADER. Prin implicarea constantă a comunității, prin capacitatea GAL de a asculta și de a răspunde la nevoile reale și printr-un dialog permanent cu beneficiarii, SDL a devenit un instrument adaptiv, capabil să transforme resursele financiare în investiții relevante și apreciate la nivel local.

Această experiență confirmă faptul că un GAL nu este doar un mecanism de finanțare, ci și un **actor de coeziune și inovare socială**, capabil să stimuleze inițiative, să creeze încredere și să genereze schimbări durabile în teritoriu.

8. Concluzii și recomandări

8.1. Concluzii generale

Evaluarea finală a SDL GAL Transcarpatica confirmă că strategia a fost implementată cu un nivel foarte ridicat de eficacitate. Cu o rată de absorbție de **99,01% din valoarea contractată**, portofoliul de proiecte a transformat aproape integral resursele disponibile în investiții concrete pentru comunități. Diversificarea economiei rurale, îmbunătățirea serviciilor de bază, incluziunea socială și modernizarea activităților agricole au fost susținute prin proiecte relevante, cu impact vizibil asupra celor peste **10.900 de locuitori ai teritoriului**.

Un alt element definitoriu îl constituie **valoarea adăugată LEADER**. Beneficiarii au apreciat sprijinul tehnic constant, accesibilitatea finanțărilor și coerența intervențiilor. Rezultatele chestionarului și interviurile realizate arată un nivel unanim pozitiv de satisfacție și încredere, confirmând că GAL a devenit un actor important în dezvoltarea locală și în mobilizarea capitalului social.

8.2 Lecții învățate

Implementarea SDL a demonstrat că **flexibilitatea este cheia succesului**. Eliminarea unor măsuri cu cerere scăzută și realocarea fondurilor către domenii cu interes ridicat au permis valorificarea integrală a resurselor. În același timp, proiectele comunitare și cele orientate spre diversificarea economică au arătat că, în zone montane, impactul se măsoară nu doar în cifre, ci și în consolidarea identității și a coeziunii sociale.

O altă lecție importantă este rolul **sprijinului tehnic**. Pentru mulți beneficiari, accesarea fondurilor europene a fost o experiență nouă, iar consilierea oferită de GAL a făcut diferența între intenție și implementare reușită. Acest tip de suport trebuie consolidat și extins în viitoarele programe.

8.3 Recomandări

Pe baza rezultatelor și a lecțiilor învățate, recomandările pentru viitor sunt:

- **Consolidarea măsurilor cu cerere ridicată** (în special cele din domeniul diversificării economice și al serviciilor de bază), prin alocări suplimentare încă din etapa de planificare;
- **Menținerea flexibilității** ca principiu de bază al implementării, cu mecanisme rapide de realocare a fondurilor între măsuri;
- **Intensificarea activităților de animare și comunicare** pentru a stimula accesul actorilor mai mici și al organizațiilor comunitare la finanțări;
- **Continuarea sprijinului tehnic personalizat** pentru beneficiari, ca element cheie în creșterea calității proiectelor și a ratei de implementare;
- **Capitalizarea rezultatelor pozitive** prin promovarea bunelor practici și multiplicarea acestora în viitoarele programe de finanțare.

Anexa 1 – Situația modificărilor de strategie

Pe durata implementării SDL, GAL Transcarpatica a efectuat **14 modificări** ale strategiei, aprobate de Autoritatea de Management. Aceste modificări au vizat fie ajustarea fișelor de măsură, fie eliminarea/comasarea unor măsuri, fie realocarea resurselor financiare. Dinamica lor reflectă adaptabilitatea strategiei la cererea reală din teritoriu și la constrângerile întâmpinate în implementare.

Tabel 1 – Modificările SDL GAL Transcarpatica

Nr. crt.	Data notificării	Obiectul modificării	Măsuri vizate	Efecte principale
1	2017	Ajustarea unor fișe de măsură pentru clarificarea criteriilor de eligibilitate	M1, M2, M3	Ușoară simplificare a criteriilor, fără impact bugetar semnificativ
2	2018	Prima realocare între măsuri în urma lipsei de proiecte depuse	M1 → M4	Reducerea bugetului M1, majorarea M4 (dezvoltarea satelor)
3	2018	Eliminarea măsurii M2 (suprapunere cu M1)	M2	Alocarea M2 realocată către M7/6.2
4	2019	Ajustare fișe și reducere M8 (forestier)	M8	Buget redus semnificativ, realocare către M4
5	2019	Comasarea parțială a Măsurii M5 (social) și M6 (cultură)	M5, M6	Reducere alocări, redistribuire către M4
6	2020	Eliminarea Măsurii M7/7.5 (turism) după respingerea proiectului depus	M7/7.5	Fondurile realocate către M7/6.2 FEADR
7	2020	Ajustări punctuale la fișa M3 (servicii suport)	M3	Clarificare criterii de selecție, buget redus la 50.000 €
8	2021	Majorare semnificativă alocare M4 prin realocări	M4	Buget crescut la 714.347 €, devenind măsura dominantă
9	2021	Reducerea alocării M6 la nivel simbolic	M6	Buget final 8.381 €, restul redistribuit
10	2021	Reducerea alocării M8 la nivel simbolic	M8	Buget final 5.000 €, restul redistribuit
11	2022	Introducerea fondurilor EURI pentru tranziție	M7/6.2 EURI, M19.4	Creare de măsură nouă cu alocare 29.311 €

Nr. crt.	Data notificării	Obiectul modificării	Măsuri vizate	Efecte principale
12	2022	Ajustare indicatori și criterii pentru compatibilitate cu ghidurile AFIR	Toate măsurile	Aliniere metodologică
13	2023	Reduceri și clarificări în urma evaluării intermediare	M5, M6	Ajustare bugete finale
14	2023	Alocarea finală consolidată și pregătirea perioadei de tranziție	Toate măsurile	Stabilizarea bugetelor la nivelul final (978.260 € pentru M1–M8)

Observații

- Majoritatea modificărilor au vizat **reducerea sau eliminarea măsurilor cu cerere scăzută** (M1, M2, M6, M7/7.5, M8).
- M4 și M7/6.2** au devenit măsurile dominante, concentrând cea mai mare parte din alocări.
- Introducerea fondurilor **EURI** în 2022 a oferit o completare importantă în perioada de tranziție.
- Dinamica celor 14 modificări arată **capacitatea GAL de a adapta strategia la realitățile din teritoriu**, dar și pierderea diversității inițiale a SDL.

Anexa 2 Rezultatele chestionarului de evaluare

În vederea evaluării SDL GAL Transcarpatica a fost aplicat un **chestionar online** adresat beneficiarilor direcți și indirecti ai finanțărilor, membrilor parteneriatului și altor actori relevanți din teritoriu. Scopul chestionarului a fost de a colecta percepții asupra relevanței, eficacității și impactului strategiei.

Tabel 5 – Rezultate sintetice ale chestionarului

Domeniu evaluat	Rezultate sintetice
Gradul de informare privind SDL și apelurile	Majoritatea respondenților s-au declarat bine informați datorită activităților de animare și instruire (pliante, întâlniri locale, evenimente). Totuși, unii au menționat dificultăți în înțelegerea criteriilor AFIR.
Accesibilitatea procesului de selecție	Respondenții au apreciat transparența procedurilor GAL și sprijinul acordat de echipa tehnică. Cea mai mare dificultate a fost complexitatea documentației cerute la AFIR.
Relevanța măsurilor	Cele mai utile măsuri percepute: M4 (dezvoltarea satelor) și M7/6.2 (antreprenariat). Măsurile sociale și culturale au fost percepute ca necesare, dar insuficient sprijinite.
Impactul proiectelor	Proiectele de infrastructură au fost percepute ca având cel mai vizibil impact asupra comunității. Proiectele antreprenoriale au fost apreciate pentru inovație, dar cu impact limitat numeric.
Sprijinul oferit de GAL	Evaluat pozitiv: consiliere, disponibilitate, implicare activă. Beneficiarii consideră că fără acest sprijin nu ar fi reușit să depună proiecte.
Probleme identificate	Birocrația AFIR, întârzieri la plăți, lipsa de coerență între criteriile GAL și AFIR, dificultăți pentru ONG-uri și parohii în implementare.
Sugestii pentru viitor	Simplificarea procedurilor, creșterea sprijinului pentru sectorul social și cultural, diversificarea domeniilor sprijinite în antreprenariat.

Observații calitative

- Respondenții au confirmat că **GAL a adus valoare adăugată reală** prin apropierea deciziei de comunitate și prin sprijinul constant acordat beneficiarilor.
- S-a remarcat o **discrepanță între nevoile percepute și capacitatea de absorbție**: deși socialul și cultura sunt considerate prioritare, implementarea practică a fost redusă.
- În ansamblu, percepțiile comunității sunt **pozitive față de GAL**, dar critice față de **rigiditatea procedurilor AFIR**.

Anexa 3 Rezumat interviuri și focus-grupuri

Pentru completarea analizei cantitative, evaluarea SDL GAL Transcarpatica a inclus și o componentă calitativă, realizată prin **interviuri semistructurate** și **focus-grupuri** cu reprezentanți ai beneficiarilor, partenerilor locali și altor actori relevanți din teritoriu. Scopul acestei componente a fost de a surprinde percepțiile directe asupra relevanței, eficienței și impactului strategiei, precum și lecțiile învățate din procesul de implementare.

1. Relevanța strategiei și a măsurilor

- Participanții au subliniat că **SDL a răspuns unor nevoi reale ale comunităților**, în special prin finanțarea infrastructurii comunale și sprijinirea inițiativelor antreprenoriale non-agricole.
- Totuși, s-a remarcat o **discrepanță între prioritățile percepute de comunități (social, cultură, cooperare)** și măsurile care au reușit efectiv să fie implementate.

2. Accesibilitatea procesului de selecție

- Beneficiarii au apreciat **transparența procesului de selecție la nivel GAL** și sprijinul tehnic constant oferit de echipa GAL.
- În același timp, au existat dificultăți majore în raport cu **procedurile AFIR**, considerate complicate, birocratice și adesea necorelate cu nevoile reale ale comunității.

3. Impactul proiectelor

- Proiectele de infrastructură comunală (M4) au fost percepute ca având **cel mai vizibil și imediat impact** asupra calității vieții în comunități.
- Proiectele antreprenoriale (M7/6.2) au adus **noutate și diversificare economică**, dar cu impact limitat numeric (puține locuri de muncă create).
- În domeniul social și cultural, impactul a fost perceput ca **punctual și insuficient** în raport cu așteptările comunității.

4. Factori de succes identificați

- **Flexibilitatea GAL** de a adapta alocările și de a susține domeniile cu cerere reală.
- **Atractivitatea granturilor forfetare** pentru antreprenariat.
- **Calitatea procesului de animare** (întâlniri locale, materiale informative, instruirii).
- **Sprijinul personalizat** oferit beneficiarilor de echipa GAL.

5. Factori limitativi identificați

- **Capacitatea redusă a unor beneficiari** (ONG-uri, parohii) de a gestiona proiecte complexe, ceea ce a dus la rezilieri.
- **Decalajul între selecția GAL și validarea AFIR**, care a subminat credibilitatea mecanismului pentru unele măsuri (cooperare, turism).
- **Factori externi imprevizibili** (pandemia COVID-19, războiul din Ucraina) care au afectat implementarea și sustenabilitatea unor proiecte.

6. Lecții învățate

- **Succesul unei SDL nu derivă doar din planificarea inițială**, ci mai ales din capacitatea GAL de a adapta strategia la condițiile reale din teritoriu.
- **Domeniile fragile (social, cultural, cooperare)** necesită sprijin suplimentar și instrumente mai adaptate pentru a putea fi implementate.
- **Valoarea adăugată LEADER** se reflectă nu doar în proiectele finanțate, ci și în **mobilizarea comunității, creșterea gradului de informare și consolidarea capitalului social local.**